

VALTIONEUVOSTON ASETUS TURVETUOTANTOKONEIDEN ROMUTUSTUESTA

1. Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoite sähkön ja lämmön tuotannon päästöttömyydestä 2030-luvun loppuun mennessä. Yhdeksi keinoksi edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi on asetettu turpeen energiakäytön puolittaminen vuoteen 2030 mennessä. Muutoksen tulee tapahtua alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta vaarantamatta.

Taloustutkimuksen julkaiseman arvion mukaan energiaturpeen käyttö laskee noin 75 prosenttia jo vuoteen 2025 mennessä. Syinä käytön ennakoitua nopeampaan laskuun ovat erityisesti päästöoikeuden hinnan nousu ja energiatoimialan käynnissä oleva voimakas murrosvaihe. Vuodesta 2020 lähtien päästöoikeuden hinta on noussut voimakkaasti, mikä on vaikuttanut päästökauppalaitosten energialähteiden valintaan. Edellä mainituista syistä johtuen turveyrittäjien liiketoimintaedellytykset ovat merkittävästi heikentyneet. Energiaturpeen käytön väheneminen on johtanut lisäksi turvetuotannossa käytettyjen koneiden ja laitteiden käytön ja arvon vähenemiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti kansallisen laaja-alaisen turvetyöryhmän 31.3.2020 arvioimaan turpeen käytön vähentymisen vaikutuksia työllisyyteen ja aluetalouteen sekä valmistelevaan toimenpide-ehdotuksia, joilla muutos tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisimmalla tavalla. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli selvittää, millaisia korvaavia mahdollisuuksia turpeen hyödyntämiselle löytyy uusista innovatiivisista käyttömuodoista. Työryhmä julkaisi raporttinsa 28.4.2021.

Hallitus käsitteli puoliväliriihessä turvetyöryhmän esityksiä todeten tarpeen tukea riipeästi oikeudenmukaista siirtymää ja turvealan yrittäjiä ja –työntekijöitä samalla päättäen toimenpiteistä turvealan murrokseen vastaamiseksi. Toimenpiteiden valmistelemiseksi työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän valmistelevaan turvealan yrittäjille ja työntekijöille suunnattavan luopumispaketin sisältöä. Työryhmä asetettiin ajalle 6.5.-20.5.2021. Työryhmän tehtävänä oli laatia 20.5.2021 mennessä esitys yksityiskohtaiseksi luopumispaketiksi turvealan yrittäjien ja työntekijöiden tueksi. Yksi työryhmän ehdotuksista oli turveyritysten koneiden ja laitteiden romuttamista koskevan avustusjärjestelmän luominen. Avustusjärjestelmää ehdotettiin kohdennettavaksi yksinomaan turvetuotantoon valmistettujen koneiden ja laitteiden romuttamiseen tai siirtämiseen toiseen käyttötarkoitukseen.

Turvetuotannon parissa toimii yhteensä 442 yritystä, josta arviolta noin yksi neljäsosaa omistaa yksinomaan turvetuotantoon tarkoitettua erityiskalustoa. Turpeen käytön vähentyminen vaikuttaa erityisesti turveyritysten käyttöomaisuuden arvoon, kun osalle koneista ja laitteista ei ole enää käyttöä. Yritysten mittavat laiteinvestoinnit käyvät täten tarpeettomiksi ja menettävät arvonsa. Turvetyöryhmän raportin mukaan turvealan yritysten taseissa on arvostettuna turvesoita, kiinteistöjä, koneita ja laitteita yhteensä 750 miljoonan euron arvosta. Muiden arvioiden mukaan turvealan pelkästään koneiden ja kaluston tasearvo vuonna 2019 oli noin 100 miljoonaa euroa. Taloustutkimuksen tekemän ns. varovaisen arvioinnin mukaan turvealan yritysten käyttöomaisuuden arvo voisi puolittua turpeen käytön vähentymisen myötä, jolloin turvealan yritysten arvonalennus vastaisi yhteensä 375 miljoonaa

euroa. Turpeen nostamiseksi käytetään yleiskäyttöisempien työkoneiden lisäksi siihen tarkoitettua erikoiskalustoa, joka ei ole helposti muutettavissa muuhun käyttöön. Kalusto on tyypillisesti suunniteltu käytettäväksi 20-40 vuotta. Turvetuotannon merkittävän vähentymisen myötä koneiden ja laitteiden jälleenmyyntiarvo on heikko ja monia ei voi hyödyntää muussa käytössä. Tämän vuoksi kalustoa voidaan joutua hävittämään myös romuttamalla.

2. Asetusehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tukiohjelman tavoitteena on tukea vaille käyttöä jääneiden turvetuotantokoneiden romuttamista. Tukiohjelmalla pyritään myös välillisesti edesauttamaan hallittua turvealan alasajoa sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Tukiohjelma on osa laajempaa turvealalle suunnattua luopumispakettia.

Valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus turvetuotantokoneiden romutustuesta. Asetusta sovellettaisiin valtion talousarvion mukaiseen turvetuotantokoneiden romuttamisen tukemiseen, tuen myöntämiseen ja maksamiseen. Tukea myönnettäisiin Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013, jäljempänä *de minimis-asetus*) mukaisena. Asetuksessa säädettäisiin muun muassa tukikelpoisista romutetuista turvetuotantokoneista, tukitasoista sekä tuen maksamisesta. Lisäksi asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset turvetuotantokoneiden romuttamiseen annettavan tuen myöntämisperusteista sekä hakijoilta vaadittavista tiedoista ja selvityksistä.

Tukea myönnettäisiin romutetuille keruu- ja imuvaunuille, jyrsimille, kääntäjille, karheajajille ja tsausruuveille. Tukea ei myönnettäisi romutetuille palaturvekoneille. Tukitaso perustuisi romutetun koneen hankintahintaan ja asetuksessa määriteltyyn tukiprosenttiin, joka laskee koneen hankintaiän perusteella. Tukea haettaisiin koneiden romuttamisen jälkeen.

Tuen myöntäisi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jäljempänä myös *Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus*, asetuksessa asetettujen ehtojen perusteella.

3. Muut toteuttamisvaihtoehdot

Tukiohjelman valmistelussa on arvioitu, onko tukiohjelmalla mahdollista tukea turvekoneiden myyntiä muuhun käyttötarkoitukseen tai koneiden muuntamista toiseen käyttötarkoitukseen. Ns. lisäkauppahinnan maksamista valtionavustuksella ei ole pidetty asiallisena valtioneuvoston näkökulmasta. Valmistelussa arvioitiin myös, että *de minimis*-enimmäistukimäärärajoitus sekä käytävissä oleva määräraha itsessään johtavat siihen, että turveyrittäjät yrittäisivät pääasiallisesti löytää muita vaihtoehtoisia tapoja poistaa turvekalustot käytöstä. Täten turvekoneiden myynnin tukeminen ei ole perusteltua.

Turvetuotantoon tarkoitettut koneet ja laitteet ovat suurimmaksi osaksi sellaisia, joita ei voida sellaisenaan käyttää muualla. Lisäksi turvekoneiden käyttötarkoituksen muuttamisen tukemista on pidetty ongelmallisena erityisesti valvonnan toteutuksen näkökulmasta. Ongelmallisena on pidetty myös valtioneuvoston edellytystä siitä, että muunnettavalle koneelle olisi asetettava käyttöaika, jonka aikana omaisuutta ei saisi käyttää muuhun kuin valtioneuvoston päätöksessä määriteltyyn käyttötarkoitukseen.

Edellä todettuun perustuen asetuksesta on jätetty myynnin ja käyttötarkoituksen muuttamisen tukeminen tukiohjelman ulkopuolelle.

Asetuksessa esitetyn hankintahintaan perustuvan tukimallin lisäksi on harkittu myös tasearvoon perustuvaa tukimallia. Tätä ei kuitenkaan pidetty tarkoituksenmukaisena, sillä yritykset voivat poistaa koneita taseestaan hyvinkin eri tahdilla ja mallia pidettiin hankalana. Myös koneiden uushankintahintoihin perustuvaa tukimallia pohdittiin. Määrittelyvaikeuksia tuotti kuitenkin käytettynä ostetut koneet, jotka haluttiin sisällyttää tukiohjelmaan. Täten hankintahintaan perustuva malli katsottiin yksinkertaisemmaksi toteuttaa.

4. Tukiohjelman määrärahat

Tukiohjelmalle on vuoden 2021 kevään lisätalousarviossa varattu 20 miljoona euroa. Tukiohjelmalle on lisäksi esitetty vuoden 2022 talousarviossa 9,11 miljoonaa euroa. Talousarvioesityksen mukaan momentin 32.30.45 määrärahaa käytettäisiin avustuksiin, jotka kohdennettaisiin turvetuotantoon valmistettujen koneiden ja laitteiden käytöstä poistamiseen. Avustusjärjestelmän piiriin eivät kuuluisi muut, moneen käyttötarkoitukseen soveltuvat koneet ja laitteet.

5. EU:n valtionavustuksia koskeva sääntely

EU:n valtiontukisäännöt määritellään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä *SEUT*, artikloissa 107–109. Artiklan 107 kohdan 1 mukaan jäsenvaltion myöntämä tuki taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontukisääntöjen soveltaminen edellyttää, että kaikki 107 artiklan 1 kohdan mukaiset tukitoimenpiteen tunnusmerkit täyttyvät.

SEUT 108 artikla sisältää säännökset valtiontukia koskevasta ilmoitus- ja valvontajärjestelmästä. Valtiontukien valvonnan peruseriaate on, että jäsenvaltioiden tulee tehdä suunnitellusta valtiontukitoimenpiteestään ilmoitus komissiolle ja komissiolla on yksinomainen toimivalta päättää, soveltuuko tukitoimenpide sisämarkkinoille. Valtiontuesta on ilmoitettava komissiolle, jotta voidaan varmistaa, että tuki edistää EU:n yleisen edun mukaisia tavoitteita ja että tukien aiheuttamat kilpailun vääristymät EU:n sisämarkkinoilla ovat mahdollisimman vähäisiä. Komissio tutkii tukien yhteensopivuuden sisämarkkinoille ja kansallinen viranomainen voi myöntää tuen vasta komission hyväksynnän jälkeen. Ilmoitusmenettely voi olla kestoltaan hyvinkin pitkä eikä komission hyväksynnälle ole takeita, mikä pitkittää tuen myöntämistä yrityksille.

Valtiontukien ennakoilmoitusvelvollisuuteen on kuitenkin säädetty poikkeuksia. Yksi keskeinen poikkeus on komission Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetus (EU) N:o 1407/2013 vähämerkityksisestä eli de minimis -tuesta. De minimis -tuella tarkoitetaan vähämerkityksellistä tukea, jota yritys voi saada eri tuen myöntäjiltä yhteensä enintään 200.000,00 euroa kolmen verovuoden aikana. Mikäli turvekoneiden käytöstä poistamisen tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena, sitä ei tarvitsisi ilmoittaa komissiolle ja tukea voitaisiin myöntää heti asetuksen antamisen jälkeen. Heikkoutena de minimis-asetuksen soveltamiseen nähdään kuitenkin 200.000,00 euron tukiraja per tuen hakija.

Romutustuen katsotaan täyttävän valtiontukien tunnusmerkit. Turvealan yrittäjien ja työntekijöiden tueksi toimenpiteitä valmistelleen työryhmän raportissa on pohdittu valtiontukisääntelyn asettamia reunaehtoja. Valmistelussa on pidetty tärkeänä, että tukea voidaan myöntää yrityksille mahdollisimman nopeasti. Tämän vuoksi tukea on päätetty myöntää de minimis -tukena.

6. Kansallinen valtionavustuksia koskeva sääntely

Valtionavustuslaki on harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeva yleislaki. Valtionavustuslaissa säädetään avustuksen myöntämisen perusteista ja yleisistä edellytyksistä sekä myöntämisen ja maksamisen muodoista, menettelyistä, käytöstä, käytön valvonnasta ja tarkastuksista. Laissa säädetään valtionavustuksen hakijan ja saajan oikeuksien ja velvoitteiden perusteista. Laissa säädetään myös viranomaisten tietojensaantioikeuksista.

Valtionavustuslaissa säädetään myös valtionavustuksen lajeista. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan valtionavustus voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Asetusehdotuksen mukaan turvekoneiden romutustuki myönnettäisiin erityisavustuksena. Valtionavustuslain 8 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7. Ehdotetun asetuksen sisältö

1 §. Soveltamisala.

Pykälässä säädettäisiin asetuksen soveltamisalasta. Sen mukaan asetuksessa säädetään valtion talousarvion rajoissa valtion varoista myönnettävästä valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisesta erityisavustuksesta turvekoneiden romuttamiseen. Tukea myönnettäisiin valtion talousarvion momentin 32.30.45 määrärahasta.

Tuen myöntämiseen sovelletaan yleislakina valtionavustuslakia, jonka 8 §:n nojalla voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä.

2 §. Valtionapuviranomainen.

Pykälässä määritetään valtionapuviranomaiseksi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus. Tukiohjelman viranomaistehtävät on katsottu tarkoituksenmukaiseksi keskittää yhdelle ELY-keskukselle tukiohjelman kertaluonteisuuden ja valvonnan tehokkaan toteuttamisen vuoksi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus hoitaisi tässä asetuksessa säädetyt tehtävät. Pohjois-Pohjanmaan toimialueella sijaitsee paljon turvealan yrittäjiä, minkä katsottiin puoltavan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen valikoitumista tukiviranomaiseksi.

Koska tuki myönnettäisiin ja maksettaisiin jälkikäteen vasta, kun yrittäjä on romuttanut turvekoneensa, valtionapuviranomaisen tulisi etupainotteisesti tarjota neuvontaa tuen hakemiseen ja sen ehtoihin liittyen.

3 §. Tuen soveltuvuus Euroopan unionin sisämarkkinoille.

Romutustuki on valtiontukea, johon sovelletaan EU:n valtioneuvoston sääntelyä. Valtiontuet ovat SEUT:n artiklan 107 kohdan 1 mukaan lähtökohtaisesti kiellettyjä. SEUT:n 107 artiklan 1 kohdan perusteet täyttävästä julkisesta rahoituksesta on ilmoitettava komissiolle SEUT:n 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti. SEUT:n 109 artiklan nojalla neuvosto voi kuitenkin määrittää tukimuodot, jotka vapautetaan tästä ilmoitusvaatimuksesta. Ilmoitusvelvollisuutta ei sovelleta de minimis -asetuksen mukaiseen vähämerkityksiseen tukeen.

Pykälässä säädettäisiin tuen soveltuvuudesta Euroopan unionin sisämarkkinoille. Asetuksen mukaista tukiohjelmaa ei olisi tarkoitus hyväksyttää erikseen komissiolla, vaan siihen sovellettaisiin de minimis -asetusta. Tuen myöntäminen vähämerkityksisenä tukena tarkoittaa, että romutustukea voidaan myöntää vain, mikäli tuen hakijalle vähämerkityksisenä tukena myönnettyjen tukien yhteismäärä ei ylitä verovuonna, jolloin vähämerkityksinen tuki myönnetään sekä tätä edeltävänä kahtena verovuonna 200.000,00 euroa. Tuen määrä siis rajoittuu käytettävissä olevan de minimis -kiintiön perusteella. Tukea voisi hakea useammalle turvetuotantoon tarkoitettun koneen romutukseen, mutta myönnettävän tuen kokonaismäärä voisi kuitenkin olla enintään 200.000,00 euroa tuen saajaa kohden. Tuen hakijalle voitaisiin myöntää tukea enintään 200.000,00 euroa, vaikka tukikelpoisia turvekoneita ja -laitteita olisi romutettu enemmänkin ja tuki ilman mainittua rajoitusta olisi laskennallisesti enemmän. Tukimäärä voisi olla myös pienempi riippuen yrityksellä jäljellä olevasta de minimis-kiintiöstä.

Tuen määrää laskettaessa valtionapuviranomaisen olisi myös otettava huomioon tuen hakijalle hakuvuonna ja kahden edeltävän vuoden aikana myönnettyt muut vähämerkityksiset tuet. Muut yritykselle myönnetty vähämerkityksiset tuet vaikuttavat alentavasti myönnettävään romutustukeen. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus valvoisi, että tukea ei yritystä kohden myönnetä yli de minimis -asetuksen enimmäismäärän.

Tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvän Euroopan unionin lainsäädännön noudattamisesta säädetään lisäksi valtionavustuslain 6 §:n momentissa, 19 §:n 3 kohdassa ja 22 §:n 3 momentissa. Valtionavustuslain 6 §:n 3 momentin nojalla valtionavustus ei saa yhdessä muiden julkisten tukien kanssa ylittää EU:n tai Suomen lainsäädännössä säädettyä valtionavustuksen tai muun julkisen tuen enimmäismäärää. Lain 19 §:n 3 kohdan nojalla valtionapuviranomainen voi päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksamisen keskeytettäväksi, jos EU:n lainsäädännössä edellytetään maksamisen keskeyttämistä. Lain 22 §:n 3 momentin nojalla valtionapuviranomainen voi päätöksellään myös määrätä valtionavustuksen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun valtionavustuksen takaisin perittäväksi, jos EU:n lainsäädännössä sitä edellytetään.

4 §. Tuen saaja

Pykälässä säädettäisiin tuen saajasta. Pykälän mukaisilla yrityksillä tarkoitettaisiin Euroopan komission mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetun suosituksen 2003/361/EY 1 artiklan mukaisia yrityksiä, joiksi katsotaan niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta kaikki yksiköt, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Yrityksiksi katsotaan erityisesti yksiköt, jotka harjoittavat käsiteollista toimintaa tai muuta toimintaa yksin tai perheen voimin, henkilöyhtiöt taikka taloudellista toimintaa säännöllisesti harjoittavat yhdistykset. Turvetuotantokoneita omistavat tyypillisesti turpeen nostoa harjoittajat yritykset. Alalla toimivien yritysten liiketoimintamuoto on kuitenkin kirjava, minkä vuoksi yrityksen käsitteen osalta olisi tarkoituksenmukaista soveltaa mahdollisimman laajaa määritelmää.

5 §. Tuen myöntämisen edellytykset.

Tuen myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin 5 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tuen myöntämisen edellytykseksi, että tuen hakija on merkittynä yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) tarkoitettuun yritys- ja yhteisötietojärjestelmään ennen vuotta 2020. Säännöksellä halutaan ennaltaehkäistä tuen väärinkäytöstä ja sitä, että uusia yrityksiä perustet-

taisiin tuen saamiseksi ja de minimis-kiintiön kiertämiseksi. Tuki kohdistettaisiin sellaisille yrityksille, jotka ovat olleet toiminnassa jo ennen vuotta 2020 ja joiden liiketoimintaan turpeen alasajo on erityisesti vaikuttanut. Vuosi 2020 on valikoitunut rajavuodeksi, koska silloin päästöoikeuden hinta lähti voimakkaasti nousemaan vaikuttaen turpeen kysyntään energiantuotannossa sekä turveyrittäjien liiketoimintaedellytyksiin.

Lisäksi 1 momentin mukaan tuen hakijan tulee esittää 9 §:n mukainen romutustodistus turvekoneiden romutuksesta. Koska tukea haetaan jälkikäteen, tuen hakijan olisi esitettävä romutustodistus koneen romuttamisesta saadakseen romutustukea.

Pykälän 2 momentin mukaan tukea myönnettäisiin ainoastaan ennen vuotta 2020 hankituille turvekoneille. Yritykset eivät voisi myydä koneita toisilleen juuri ennen tuen hakemista kiertääkseen esimerkiksi de minimis -ehtoja. Tuki kohdistuisi ainoastaan ennen vuotta 2020 hankituille koneille. Kone voisi olla hankittu uutena tai käytettynä. Koneet tulisivat olla tuen hakijan omistuksessa. Lisäksi momentin mukaan tukea ei myönnettäisi tuen hakemisesta laskettuna yli 15 vuotta sitten hankituille turvekoneille. Tätä vanhemman koneen arvo on tyypillisesti jo pudonnut murto-osaan eikä tuki olisi näin ollen perusteltu.

Pykälän 3 momentin mukaan tuki myönnettäisiin samasta romutetusta koneesta ainoastaan kerran. Momentin tarkoituksena on estää tuen väärinkäyttöä. Valtionapuviranomaisen tulisi pitää kirjaa tuetuista koneista ja sen olisi varmistettava, ettei samalle koneelle myönnetä tukea kahdesti esimerkiksi kahdelle eri yrittäjälle. Tukea voitaisiin hakea vain sellaisista koneista, jotka on romutettu asetuksen voimaantulon jälkeen.

Pykälän 4 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi se, että valtion talousarviossa avustuksen maksamista varten varattua määrärahaa on käytettävissä. Tuelle varatun rahan määrä on rajallinen suhteessa turvetuotantokoneita omistavien yritysten lukumäärään.

6 §. Tukikelpoiset turvekoneet.

Pykälässä säädettäisiin romutetuista turvekoneista, joille voitaisiin myöntää tukea. Tukea myönnettäisiin romutetuille keruu- ja imuvaunuille, jyrsimille, kääntäjille, karheajajille sekä tasausruuveille, jotka on suunniteltu jyrshinturpeen nostamiseen tai jyrshinturpeen nostamiseksi turvesuon muokkaamiseen. Lista tukikelpoisista turvekoneista on tyhjentävä. Edellä mainitut koneet ovat traktoreiden ja muun vetokaluston perässä vedettäviä yksinomaan turvetuotantoon tarkoitettuja koneita ja laitteita. Tukea ei myönnettäisi muun tyyppisille romutetuille turvekoneille. Tukikelpoisia koneita eivät olisi esimerkiksi myös muuhun käyttöön soveltuvat koneet ja laitteet, kuten traktorit, joita käytetään turvetuotannossa.

Pykälän 2 momentin mukaan tukea ei myönnettäisi romutetuille palaturvekoneille. Palaturvetta käytetään tyypillisesti vain pienissä kattiloissa, jotka eivät kuulu päästökaupan piriin. Palaturpeen kysyntä ei ole jyrshinturpeen tavoin romahtanut. Tämän vuoksi tuki kohdennettaisiin ainoastaan romutettuihin jyrshinturvekoneisiin. Jyrshinturvetta käyttävät tyypillisesti isot päästökaupan piirissä olevat lämpö- tai voimalaitokset, minkä vuoksi erityisesti jyrshinturvekoneet ovat jääneet vaille käyttöä.

7 §. Tuen määrä.

Pykälässä säädettäisiin tuen määrästä.

Pykälän 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus laskisi turvekoneen romutustuen määrän momentissa olevan kaavan mukaisesti. Tuki laskettaisiin konekohtaisesti. Valtionavustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan muu kuin mainitun lain 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu valtion talousarviosta tai talousarvion ulkopuolella olevasta valtion rahastosta myönnettävä valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, jollei valtionavustuksen myöntämisen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömistä ja perustelluista syistä muuta johdu. Asetusehdotuksen mukaan myönnettävä tuki olisi enemmän kuin yritykselle muodostuneet tosiasialliset romutuskustannukset. Turvekoneiden nopean arvonmenetyksen ja turvealan oikeudenmukaisen siirtymän tukemiseksi tukiprosentti on katsottu tarpeen asettaa tosiasiallisia kustannuksia korkeammaksi. Oikeudenmukaista siirtymää turvealalla on pyritty edistämään tuen määräytymisen keinoin siten, että tuki määritettäisiin tosiasiallisia kustannuksia korkeammaksi. Lisäksi yritysten tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi tuki määräytyisi koneen hankintahinnan ja iän perusteella. Tuella ei kuitenkaan olisi tarkoitus kompensoida romutettujen koneiden täysimääräistä hankintahintaa yrittäjälle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tukiprosentin suuruudesta. Momentin mukaan tukiprosentti olisi 80 prosenttia, jos kone olisi hankittu alle 5 vuotta sitten tuen hakemisajankohdasta, 60 prosenttia, jos kone olisi hankittu vähintään 5 vuotta mutta 10 vuotta sitten tuen hakemisajankohdasta ja 30 prosenttia, jos kone olisi hankittu vähintään 10 vuotta mutta alle 15 vuotta sitten tuen hakemisajankohdasta. Tukiprosentit on pyritty valitsemaan siten, että ne tasaisivat myös koneiden laskevaa arvoa eikä pelkästään romutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

8 §. Tuen hakeminen

Pykälässä säädettäisiin tuen hakemisesta ja hakemuksen sisällöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan tukea haettaisiin sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Tuen hakijan olisi esitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja selvitykset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä tietoja hakemuksessa ja sen liitteissä tulisi ainakin esittää. Tukihakemuksessa tulisi esittää tuen hakijaa koskevien perustietojen lisäksi tiedot romutetuista turvekoneista ja niiden yksilöintitiedot. Momentin 1 kohdan mukaan hakijan tulisi toimittaa tieto hakijan/yrityksen nimestä, yhteystiedoista, kotipaikasta, toimialasta ja y-tunnuksesta. Tuen hakijan olisi osoitettava, että yritys on ollut merkittynä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään ennen vuotta 2020.

Hakijan tulisi 2 momentin 2 kohdan mukaisesti toimittaa tiedot 6 §:ssä tarkoitetun romutetun koneen valmistenumeroista, mallista ja merkistä. Lisäksi tuen hakijan olisi toimitettava muut tarpeelliset koneen yksilöintitiedot. Tietojen kerääminen on erityisen tärkeää tukijärjestelmän väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Turvekoneille ei ole samanlaista rekisteriä kuin esimerkiksi ajoneuvoilla, minkä vuoksi romutettavaa konetta ei voida poistaa järjestelmästä ja varmistua sitä kautta, että kone on tosiasiallisesti romutettu. Valtionapuviranomaisen olisi pidettävä rekisteriä edellä mainituista tiedoista varmistukseksi, että tukea ei myönnettäisi samalle koneelle kahdesti.

Momentin 3 kohdan mukaan hakijan olisi toimitettava selvitys koneen hankintahinnasta ja- vuodesta. Tiedoilla olisi merkitystä tuen suuruutta määriteltäessä. Tuen hakija voisi hankintahinnan ja vuoden osoittamiseksi toimittaa valtionapuviranomaiselle kuitin tai kauppakirjan koneen ostosta. Hankintahinta- ja vuosi voitaisiin osoittaa myös kirjanpidollisten tasamerkitöiden avulla.

Momentin 4 kohdan mukaan hakijan olisi toimitettava 9 pykälässä tarkoitettu romutustodistus, jolla osoitetaan, että kalusto on tosiasiallisesti romutettu. Romutustodistuksen ja hakemuksen tietojen olisi täsmättävä.

Hakijan tulisi tukihakemuksessa lisäksi 5 kohdan mukaan selvittää, mitä muita vähämerkityksisiä tukia hakijalle on myönnetty kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana. Muilla myönnettyillä vähämerkityksisillä tuilla voisi olla vaikutusta tuen määrään.

Momentin 6 kohdan mukaan tukihakemuksessa tulisi olla muut tiedot, joita valtionapuviranomainen hakuohjeistuksessaan edellyttää ilmoitettavaksi. Valtionapuviranomaisen olisi esimerkiksi tarpeen pyytää maksatusta varten tuen saajan tilitiedot.

9 §. Romutustodistus

Pykälässä säädettäisiin romutustodistuksen sisältövaatimuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen hakijan olisi pyydettävä romutus pisteeltä romutustodistus osoitukseksi koneen romuttamisesta. Turvekoneet voitaisiin toimittaa romutettavaksi yrittäjän itse valitsemaan paikkaan. Romutuksesta olisi kuitenkin aina pyydettävä romutustodistus. Koska turvekoneiden romutukselle ei ole olemassa rekisteriä, olisi tarpeen ottaa käyttöön romutustodistus. Valtionapuviranomainen vahvistaisi romutustodistuslomakkeen. Yrityksen tulisi viedessään turvekoneen romutettavaksi pyytää romutusyritystä täyttämään todistus osoitukseksi koneen tosiasiallisesta romutuksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan romutustodistuksessa tulisi olla vähintään tiedot romutusyrityksen nimestä, y-tunnuksesta ja yhteystiedoista. Lisäksi romutustodistuksessa tulisi olla romutetun koneen yksilöintitiedot, kuten esimerkiksi koneen merkki, malli ja valmistenumero. Turvetuotantokoneille ei ole vastaavan kaltaista rekisteriä kuin esimerkiksi ajoneuvoilla, minkä vuoksi kone on yksilöitävä tarkasti romutustodistuksessa, jotta valtionapuviranomainen voisi varmistua, ettei samalle koneelle haeta kahdesti tukea. Momentin 3 kohdan mukaan romutustodistuksessa tulisi olla koneen omistajan tiedot, kuten yrityksen nimi ja yhteystiedot sekä y-tunnus. Lisäksi romutustodistuksessa tulisi olla romutus pisteen allekirjoitus, päivämäärä, nimenselvennys ja mahdollinen leima.

10 §. Tuen myöntäminen ja maksaminen.

Pykälän mukaan valtionapuviranomainen päättäisi tuen myöntämisestä. Tuki maksettaisiin tuen saajalle yhdessä erässä tukipäätöksen yhteydessä. Tuen maksua varten ei tarvitsisi hakea erikseen maksatusta, vaan tuki voitaisiin maksaa samassa yhteydessä tukipäätöksen kanssa.

Tukea myönnettäisiin ja maksettaisiin ns. yhdessä erässä vasta siinä vaiheessa, kun kalusto on jo romutettu. Yhden erän mallia pidettiin kahden hakukierroksen mallia nopeampana ja sujuvampana, vaikkakin se vaatisi yrittäjiltä huolellista perehtymistä muun muassa tuen ehtoihin. ELY-keskuksen antama neuvonta olisi tärkeässä roolissa tuen toimeenpanovaiheessa.

11 §. Voimaantulo.

Asetus tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022 ja olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2023. Tuki tulisi olla maksettu ennen asetuksen voimaantulon päättymistä.

8. Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Tuen myöntäminen turvekoneiden romutukseen toisi noin 30 miljoonan euron budjettivaikutuksen valtiontalouteen. Avustuksen tavoitteena on edistää oikeudenmukaista siirtymää turvealalla tuke- malla turvekoneiden käytöstä poistamista romuttamalla.

Tuen taloudelliset vaikutukset valtiolle muodostuisivat pääosin niistä kustannuksista, jotka aiheutui- sivat tuen maksamisesta. Tukea voitaisiin myöntää valtion talousarvioon otettavan määrärahan mu- kaisesti.

Turpeen tuotannossa toimii yhteensä 442 yritystä. Turpeen käytön puolittuessa esimerkiksi Pohjois- ja Etelä-Pohjanmaalla työllisten välitön ja välillinen henkilötyövuosien määrä laskee arviolta reilut 200 henkilötyövuotta. Valtaosassa maakuntia henkilötyövuosien määrä vähenee alle 100:lla. Valta- kunnan tasolla välittömien ja välillisten henkilötyövuosien määrä vähenee turpeen käytön puolittu- essa 1 250 henkilötyövuotta. Tuoreimpien ennusteiden mukaan päästöoikeuden hinnan pysyessä kor- kealla turpeen energiakäyttö vähenee kuitenkin paljon enemmän kuin puoleen jo 2020-luvulla, jolloin myös edellä esitetyt työllisyysvaikutukset turvesektorilla ovat vastaavasti suuremmat.

Turveyritysten käyttöomaisuuden arvo mahdollisesti jopa puolittuu turpeen energiakäytön vähenty- misen vuoksi. Käyttöomaisuuteen lasketaan mukaan myös turvetuotannossa käytössä olevat koneet ja laitteet. Ehdotettu tuki kattaisi osan turveyrittäjien käyttöomaisuuden arvon alenemisesta sekä ro- mutuksesta syntyneet kustannukset.

Tuen taloudelliset vaikutukset tuen saajille syntyisivät maksettavasta tuesta. Tuki maksettaisiin yh- dellä kertaa myöntöpäätöksen perusteella. Romutustuen tarkoitus on osana muita tukitoimia pienentää turveyrittäjien taloudellisia tappioita, mikä keskimäärin edesauttaa turveyrittäjien uudelleentyöl- listymistä ja siten pysymistä työelämässä. Täten romutustuki auttaa osittain korvaamaan edellä mai- nittuja menetettyjä työpaikkoja turvetuotannossa uusilla työpaikoilla muilla aloilla. Täsmällisiä arvi- oita on kuitenkin käytännössä mahdotonta esittää.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä olisi vaikutuksia tukiviranomaisena toimivan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen teh- täviin. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toimisi tukiviranomaisena tehtävässä, jota se ei ole aiemmin hoitanut. Esitys ei kuitenkaan aiheuttaisi merkittäviä organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia, sillä tu- kiohjelma voidaan toteuttaa nykyisillä järjestelmillä ja resursseilla. Esityksen mukainen yksinkertai- nen haku- ja maksatusprosessi vähentäisi tukiviranomaisen hallinnollista raskautusta merkittävästi.

9. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu mahdollisia tuen saajia ja etujärjestöjä.

[Asetusehdotus ja siihen liittyvä muistio ovat olleet lausunnolla 19.11.–8.12.2021 verkkopalvelussa www.lausuntopalvelu.fi. Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille: [xxxx]. Myös muut kuin ta- hot, joille lausuntopyyntö osoitettiin, saattoivat antaa lausuntonsa asetusehdotuksesta.]

10. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.